

'Dersim 38' Ermenileri hedef alarak başladı

Posted on 30/09/2014

Arkeoloji ve Etnogrofi Enstitüsü'nden Hranush Kharatyan, 1915 Soykırımı ve 1938 katliamının Dersim'de Ermeniler için ne anlama geldiğini anlattı.

Ermenilerin Müslümanlaştırılma sürecinin diğer bölgelerden farklı olarak yaşandığı yerlerden biri de Dersim. 1915'in ardından yaşanan 1938 katliamı Dersim'in sosyal ve demografik yapısını altüst etti. Konferansın en önemli oturumlarından biri de Dersim oturumuydu. Arkeoloji ve Etnogrofi Enstitüsü'nden Hranush Kharatyan, 1915 Soykırımı ve 1938 katliamının Dersim'de Ermeniler için ne anlama geldiğini anlattı. Dersim'in coğrafi özelliklerinin, sarp dağlarının, 1915'te Ermenilerin kurtulması için en önemli faktör olduğunu söyleyen Kharatryan, Dersim'de Ermenileri kurtaran Kürt aşiretleri olduğunu da belirtti. Kharatryan, 1938 katliamında önce Ermenilere saldırıldığına dikkat çekti.

Agos'a konuşan Kharatryan, 1915 sürecinde ve sonrasında Dersim'in düzlük platolarında çok önemli Ermeni kıyımları yaşandığını ancak özellikle Kutu Dere vadisinden Demenan gibi aşiretlerin yardımıyla binlerce Ermeni'nin Kars üzerinden Ermenistan'a gitmelerinin sağlandığını belirtti.

Dersim'in dağlık coğrafyasının önemine dikkat çeken Kharatryan, "Erzincan ile Dersim arasında çok sayıda Ermeni katledildi. Dersim'de de ciddi tehlikeler vardı. Ama dağlık bölgede yaşayanlar oldukça korunaklıydı. Düşünün, Pülümür Vadisi'nde Vartenik köyünün 1915'te yaşananlardan haberi bile olmadı. Ve bunun gibi pek çok köy vardı Dersim'de..." dedi.

'38 manastır bombalandı'

1915'ten sağ kurtulan Dersimli Ermenilerin 1938'e kadar dinlerini ve kimliklerini koruduğunu belirten Kharatryan, 1938 katlimanın Surp Garabet Manastırı'nın bombalanması ile başladığını ve Ermenilerin de hedef alındığını söyledi. "Manastırın bombalanmasından sonra katliamların başlayacağı anlaşıldı. Bazı bölgelerde Ermeniler Alevi olduklarını ilan etmeye başladılar. Nazimiye'de Ermeniler böyle yaptı ancak 38 katliamı başlayınca zaten Ermeni mi Alevi mi hiçbir anlamı kalmadı.

Ermeni araştırmacılarının yaptıkları çalışmaları referans gösteren Kharatryan, şöyle konuştu; "Tanıklara göre Ermeni Alevi ayrımı yapılmadı ama genel kanaat öncelikle Ermenilerin hedef alındığıydı. 1915'te sağ kalan Vartenik köyü tamamen yok edildi. 1938'den sonra bütün Ermeniler Alevileşti. 1944'ten sonra hayatta kalanlar, gençler, aileleri olmasa da tek başlarına kendi köylerine döndüler. Ve artık hepsi Alevi olarak yaşadılar. Ermeni kelimesinden dahi korkar oldular. Pek çok Ermeni köyü aşiretlerin parçası haline geldiler. Aile içlerinde Ermenice konuşmak bile yasaklandı. Hatta çocuklar genellikle ebeveynlerinin Ermenice bilip bilmediğinden bile haberdar olamadılar. Aileler, çocukların yanında Ermenice konuşmamaya gayret ediyorlardı."

'Alevilik de bela oldu'

Dersim'den kaçmak zorunda kalanlar için Ermeni ve Alevi kimliklerinin ikisinin de 'aşağılık' bir durum olduğunu belirten Kharatryan, "İnsanlar fark etti ki artık Alevilik de Ermenilik de belalı bir şey. İnsanlar gittikleri yerlerde köklerine dair hiçbir şey söylemediler. Genellikle 'Dersimliyim' ifadesini kullandılar. Böyle bir kimlik inşâ etmeye başladılar. Bu süreçte, aşiret bağları koptu. Hatta köylerine geri dönenlerin toprakları ile ilgili çatışmalar bile yaşanmaya başladı" dedi.

Kharatryan , “Dersim’de Ermenilerin kitlesele olarak kurtulduklarını söylemek çok zor. Kurtuluş hikayeleri bireysel hikâyelerdir” dedi. Pek çok bölgede askerlerin Alevileri Ermenilerin katledilmesinde kullandıklarını tanıklıklara dayanarak anlatan Kharatryan, şöyle konuştu: “Alevilere silah doğrultup Ermenileri öldürölmelerini istediler. Bunu bana anlatan kişi dedesinin bu şekilde öldüröldüğünü söylüyordu. Buna tepki gösterenler de vardı. ‘Yarın size de aynı şeyi yapacaklar’ diyorlardı. Aleviler, komşusu olduğu Ermenileri kurtardılar ama bütün mal varlıklarına sahip oldular. Aynı durum 1895-96 döneminde yaşanmıştır. Avrupalı araştırmacılar bunları böyle yorumladı. Kürtlerin politik ve dinsel sebepleri vardı ama Alevilerin böyle sebepleri yoktu.”

Kaynak: [AGOS](#)